

Lars Lambertsen,
Økologisk Landsforening

BEPLANTNING I FAREFOLDE

Økologiske farefolde kan med fordel tilplantes med træer eller buske og træer. Formålet er primært at gøre arealet attraktivt for søer og smågrise samt at mindske tab af næringsstoffer.

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevareministeriet
NaturErhvervstyrelsen

LDP 2020

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

FLERE FORMÅL MED BEPLANTNING

Svin er et skovdyr af natur, og træer og buske er derfor med til at give svinene et optimalt miljø, blandt andet gennem at skabe skygge. Samtidig kan træer og buske være med til at mindske tabet af næringsstoffer. Beplantningen kan derudover opfylde sekundære mål som at skabe biologisk mangfoldighed og give føde til bestøvere, fungere som læbælter og/eller energifagrøder.

Det er væsentligt at afklare hovedformålet med beplantningen og kende krav og regler, samt om du forsat vil søge tilskud til arealet, der tilplantes, inden du sætter 'spaden' i jorden.

MILJØLOVGIVNING

Det skal understreges, at det af love og regler samt byggeblad for udendørs sohold fremgår, at: 'arealer til udendørs sohold skal være dækket af en effektiv græsbevoksning. Undtaget herfra er mindre arealer omkring sølehuller.' Der er således ikke lovmæssigt belæg for at plante træer i sofolde. Det er dog vurderingen, at det er i lovens ånd at plante træer, idet hensigten med reglerne om græsdække vurderes at være ønsket om at opnå den miljømæssige effekt gennem opsamling af næringsstoffer i plantedækket. Her vurderes træer at være mindst lige så effektive. Der er pt afprøvninger i gang med det formål at undersøge hvor meget kvælstof (N), pil og poppel kan optage.

PLANLÆG TILPLANTNINGEN

De beplantninger i farefolde, der allerede er etableret, udgør ca. 1/3 af farefoldenes areal. Resten af arealet er græs som i traditionelle farefolde. Det er også på denne del, at hytte, vand og foder er placeret. Disse beplantninger er etableret som brede striber ned gennem marken á ca. 10 meters bredde. I nogle tilfælde er der plantet i 20 meters bredde, fordi der er folde til hver side.

Tegn projektet og lav plantningsplan

Inden du begynder at plante, bør du lave en målfast tegning over marken og indtegne områder med lavskov, angive bredden på lavskovsareal og afstande mellem køreveje etc. Lav også en

20 meter bred beplantning med pil i seks rækker. I et system med enkeltfarefolde som her har hver so ca. 100 m² pil. Mellem tredje og fjerde række er der dobbelt planteafstand på tre meter, hvor der er sat en tråd.

plantningsplan med angivelse af plantearter, -sorter, placering og antal. Endelig bør du lave en plan for hvordan arealet holdes fri for ukrudt, nødvendige maskiner, høst etc. Det er vigtigt, at der er plads til, at man kan lægge græsarealet om. Derfor skal harve, plov, såmaskine, mejetærsker, skårlægger og finsnitte eller lignende maskiner kunne komme ind mellem de tilplantede arealer og kunne vende for enden.

ENERGI-PLANTNING

Det er muligt at høste biomasse til energi samtidig med, at søernes behov for skygge og udfoldelse af normal adfærd tilgodeses. I så fald skal plantningen være rationelt udformet og tilpasset maskinel høst. Pil og poppel er begge velegnede til formålet.

Anbefalinger om pil

- » Bekæmp rodukudt inden plantning
- » Vælg sort/klon med kraftig vækst første år
- » Plant dybt = god mulighed for ukrudtsstrigling.
- » Hvis maskinel høst: plant i dobbeltrækker med 75 cm imellem og 150 cm mellem dobbeltrækkerne
- » Sørg for god vandforsyning
- » Beskyt nyplantning mod hønsene
- » Ukrudt: Effektiv ukrudtsbekæmpelse 1. og 2. år er afgørende. Strigl hver 10. dag til pilen er 50 cm høj. Derefter rækkefræser eller radrenser

Anbefalinger om poppel

- » Bekæmp rodukudt inden plantning
- » Kan plantes som pil (8000 planter/ha) = høst hvert 2.-3. år
- » Kan plantes med 3 meter mellem rækker = høst hvert 8.-9. år

- » Anvend barrodsplanter
- » Sort skal passe til jordtype, poppel tåler ikke vandlidende jord

Sygdomme og skadedyr

Rust kan være en seriøs skadevolder på pil og poppel, og derfor bør man plante resistente kloner. Pil og poppel tiltrækker mange insekter, hvoraf nogle lever af træerne. De kan derfor også være skadedyr, dog normalt ikke alvorlige.

ØKONOMI

Økologisk pil/poppel til energi vurderes at kunne give samme DB som almindelige landbrugsafgrøder, ca. 3000-4000 kr./ha. Udbyttet i pil svinger - afhængig af sort, gødsning og ikke mindst ukrudtstryk - mellem 1 og 16 ton tørstof.

Etablering

Det koster ca. 8.500 kr./ha at etablere arealet.

REGLER OG TILSKUD

Plantes pil og poppel efter reglerne for lavskov, er arealet berettiget til grundbetaling. Se reglerne i NaturErhvervstyrelsens Vejledning om direkte arealstøtte.

Væsentlige krav er pt (2016)

- » Plantetal pil: mindst 8000 pr. ha,
- » Plantetal poppel: mindst 1000 pr. ha
- » At arealet med lavskov er min 0,30 ha og mindst 7,5 meter i bredden
- » Højst 20 pct. køreareal og gange
- » Afgrøden skal høstes mindst hvert 10. år.

Det er muligt at plante andre arter af træer og forsat opfylde reglerne for lavskov. Vær opmærksom på, at arealer, der ikke er berettiget til grundbetaling, heller ikke er berettiget til økologitilskud.

Det bør altid nøje overvejes om der ved beplantning af farefolde stadig ønskes at søge tilskud til arealet. Især risikoen for sanktioner bør diskuteres med en planteavlskonsulent.

PRAKTISKE FORHOLD OMKRING PLANTNING

Plantning om foråret er mest bekvemt af hensyn til ukrudtsbekæmpelse, men et tørt første forår kan være hårdt for planterne.

Plantning om efteråret giver mindre tid til bekæmpelse af rodukrudt forud for plantning, og betyder, at man skal radrense/hyppe mindst en gang mere.

Drænede arealer skal ikke plantes til med pil og poppel, hvis man er glad for sit dræn. Planterne sender rødderne ned i drænrørene og disse vil i løbet af få år stoppe til.

Beskyt planterne

Søer bør ikke sættes på et areal med pil før, der er gået to-tre år fra plantning. I poppel bør der formodentligt gå fire år før, søer får adgang. De første par år kan søer og også store smågrise være direkte ødelæggende for træer og buske. Det sikreste er derfor at frahegne arealet med lavskov, så søerne ikke kan komme til at rode og gnave i træerne. Smågrise og fravænningsgrise skal man holde godt øje med, men de kan hjælpe med ukrudtsbekæmpelse.

Hvis pil/poppelgrene vælter ned over hegnet, sker der en kraftig afledning af strømmen i hegnet.

Høst og stævning

Efter høst bør der optimalt gå mindst et år, før der igen sættes søer/svin på arealet. Hvis det er teknisk muligt, kan høst i 1 til 1,5 meters højde være smart. En sådan styning kan dog være uheldig i en ung og tynd pil, i forhold til, om stammen kan bære kronen. Kan stammen bære, er det muligt at lukke søerne tidligere på arealet, fordi de i så fald ikke kan nå op til de tynde, lækre og let knækkende grene. Man skal dog være opmærksom på, at efterfølgende høst bør foregå højere end den foregående for at bevare pilens vækstpunkter, og at det kan være svært for høstmaskiner at tygge sig gennem den gamle forveddede stub. I projektet pECOSYSTEM afprøves, om en sådan 'høj høst' kan lade sig gøre. I efteråret 2016 er der foretaget stævning af pil i 1 meters højde, for at søer kan lukkes ud på arealet igen i efteråret 2017.

YDERLIGERE INFORMATION

Pjecer m.m.

Søer og smågrise i farefolde med pil, rapport om adfærd og velfærd, Udviklingscenter for Husdyr på Friland, 2016
Farefolde med beplantning til søer på friland – resultater, erfaringer og anbefalinger, Økologisk Landsforening 2012
Vejledning om direkte arealstøtte 2017, s. 70-72, Naturerhvervstyrelsen

Film

Energi-grise, Økologisk Landsforening 2012
Grise i poppeltræer, Økologisk Landsforening 2014